

Browningista Waltheriin

Poliisin henkilökohtainen virka-ase Suomen itsenäisyyden aikana 1917-2017

Joona Kalliomäki

3/2019

Tiivistelmä

Tekijä(t)		Tutkinto	
Joona Kalliomäki		Poliisi (AMK)	
Julkaisun nimi		Julkisuusaste	
Browningista Waltheriin. Poliisin henkilökohtainen virka-ase Suomen itsenäisyyden ajalla 1917-2017.		Julkinen	
Ohjaaja		Opinnäytetyön muoto	
Kimmo Kuukasjärvi, Jukka Laukkanen		Tutkimuksellinen opinnäytetyö	
Tiivistelmä Tämä opinnäytetyö käsittelee poliisin käyttämiä henkilökohtaisia virka-aseita. Työ on suunnattu jokaiselle Suomen poliisin historiasta kiinnostuneelle. Opinnäytteen tarkoitus on selvittää, mitä henkilökohtaisia virka-aseita Suomen poliisin käytössä on ollut, sekä tutkia niiden käyttöönoton syitä. Opinnäytteeseen sisältyy vanhoja asetuksia ja sisäministeriön päätöksiä poliisin aseistuksesta, asetietoa sekä kuvia erilaisista käytössä olleista henkilökohtaisista virka-aseista. Opinnäytteessä esitellään myös asehankintaa historian ajalta. Opinnäytteeseen sisältyy pohdintaa virka-aseista ja niiden käyttöönotosta, sekä työn arviointia. Tutkimuksessa selvitettiin paljon erilaisia poliisin historian saatossa käyttämiä aseita ja onnistuttiin löytämään niistä tietoa. Tutkimuksen aikana osasta aseista onnistuttiin löytämään syitä niiden käyttöönottoon, mutta kaikista ei virallista tietoa ollut saatavilla. Eri virka-aseiden käyttöönottoon on ollut useita syitä, ja ennen varustuksen yhtenäistämistä virka-ase-malleja on ollut monia. Opinnäytteessä esitellään osa virka-aseista tarkemmin.			
Sivumäärä		Tarkastuskuukausi ja -vuosi	
38 + 2 liitesivua		maaliskuu 2019	
Avainsanat			
virka-ase, poliisi, historia, voimankäyttö			

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	2
2 TUTKIMUSMENETELMÄ	4
2.1 Haastattelut	5
2.2 Käsitteet	6
3 ASETUKSET JA MÄÄRÄYKSET ASEISTUKSESTA.....	7
3.1 Asetukset aseistuksesta itsenäisyyden alkua ajoista sota-aikaan.	7
3.2 Sotien jälkeisestä ajasta, vuodesta 1946 nykypäivään	9
4 SUOMEN POLIISIN KÄYTÖSSÄ OLLEITA ASEITA.....	11
4.1 Beholla- pistooli	12
4.2 FN pistoolit.....	12
4.2.1 FN 00	13
4.2.2 FN Model 1910 ja FN 10/22.....	14
4.2.3 FN 06	15
4.3 Glock-pistoolit.....	15
4.3.1 Glock 17.....	16
4.3.2 Glock 19.....	16
4.3.3 Glock 26.....	16
4.4 Parabellum (Luger).....	17
4.5 Sauer & Sohn- pistooli	18
4.6 Smith & Wesson revolverit	19
4.6.1 Model 36	19
4.6.2 Model 686.....	20
4.7 Walther-pistoolit.....	20
4.7.1 Model 4.....	20
4.7.2 P99Q	22
4.7.3 PP ja PPK.....	23
5 ASEHANKINTA JA -HUOLTO	25
5.1 Alkuajat, vuodet 1919-1939	25
5.2 Sota-aika, 1939-1945.....	27
5.3 Sotien jälkeen, 1945-1960	27
5.4 1960-luvulta nykypäivään	28
6 POHDINTAA JA ARVIOINTIA	32
6.1 Arviointi	37
LÄHTEET	38
LIITTEET.....	39

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni käsittelee poliisin henkilökohtaista virka-asetta Suomen itsenäisyyden aikana vuosina 1917-2017. Työ on tutkimuksellinen opinnäytetyö, jossa on käytetty kvalitatiivista tutkimusmenetelmää. Aineistona työssä on käytetty haastatteluja, aiheesta aiemmin laadittua kirjallisuutta, poliisimuseon verkkonäyttelyitä, sekä lakitekstejä.

Työni tavoitteena oli aluksi saada kaikki Suomen poliisin käytössä olleet virka-aseet yksiin kansiin, ja tutkia syitä eri aseiden käyttöönottoon. Tavoitteesta jouduttiin osittain luopumaan, sillä käytössä olleiden aseiden kirjo on ollut historian aikana runsasta. Päädyin myös rajaamaan työni koskemaan vain henkilökohtaisia virka-aseita, sillä kaikkien aseiden esittely olisi laajentanut aihetta liikaa. Tutkimuskysymykseni on: mitä kaikkia henkilökohtaisia virka-aseita poliisilla on ollut Suomen itsenäisyyden aikana käytössä ja miksi?

Uudeksi tavoitteeksi muodostui Suomen itsenäisyyden aikana niiden poliisin käytössä olleiden henkilökohtaisten virka-aseiden esittely, joiden mallista pystyi varmistumaan, sekä tutkia niiden käyttöönoton syitä. Tutkimuksen aikana myös tutkimustavoitteeni muuttui, sillä aseiden käyttöönoton syyt ovat olleet erittäin moninaisia, eikä kaikkien, varsinkaan vanhempien ja harvinaisempien aseiden käyttöönoton syistä ole olemassa varmaa tietoa. Haastavaa oli, että historiallisista poliisin käytössä olleista aseista on merkittynä aseiden merkki, muttei malleja. Tällöin tutkimuksesta jouduttiin karsimaan osa ase-malleista pois.

Tutkimukseen sisältyy osaltaan myös lyhyet osiot aseiden kantamisesta ja asehuollosta. Esittelen työssäni myös asehankintaa. Olen rajannut pois poliisin muut voimankäyttövälineet muutoin kuin asetusten ja määräysten osalta, enkä aio käsitellä aseenkäytön taktiikkaa. Työni käsittelee vain poliisin henkilökohtaisia virka-aseita, eikä tässä opinnäytetyössä käsitellä toimintaa tukevia aseita.

Päädyin aiheeseen omasta kiinnostuksestani historiaa kohtaan. Minua itseäni on aina mietityttänyt, mitä kaikkia virka-aseita poliisi on historian saatossa käyttänyt. Aiheesta on olemassa kirjallisuutta, mutta tässä kirjallisuudessa itse aseita ei ole juurikaan esitelty. Tämän johdosta jouduin etsimään tietoa itse aseista muista lähteistä, kuten asekirjallisuudesta ja asevalmistajien kotisivuilta. Poliisin aseasioista on aikaisemmin laadittu

opinnäytetöitä, mutta aiempaa opinnäytetyötä virka-aseista ole tehty Suomen 100-vuotisen historian ajanjaksolta.

Työni on suunnattu jokaiselle, joka on kiinnostunut poliisin historiasta. Aihe antaa mahdollisuuden jatkotutkimuksiin esimerkiksi muiden poliisin käytössä olleiden voimankäyttövälineiden, toimintaa tukevien aseiden tai patruunoiden osalta.

2 TUTKIMUSMENETELMÄ

Tutkimukseen ryhdytään usein siksi, että ongelmien ratkaiseminen ei onnistu pelkästään jokapäiväisen ajattelun pohjalta. Tarvitaan uutta tietoa, joka auttaa paremmin ymmärtämään ratkaistavien ongelmien luonnetta. Uusi tieto myös auttaa löytämään keinoja ongelmista selviämiseen. Tutkimus voi olla soveltava tai perustutkimus. Näiden ero on se, että soveltavassa tutkimuksessa pyritään johonkin käytännön tavoitteeseen. Perustutkimuksessa ei taas pyritä ensisijaisesti käytännöllisiin tarkoituksiin, vaan etsitään uutta teollista tietoa tiedon itsensä vuoksi. (Hirsjärvi ym. 1997, 19.)

Ihmiset asettavat kysymyksiä ja tulkitsevat asioita valitsemastaan näkökulmasta, ja sillä ymmärryksellä, joka heillä on. Esimerkiksi kalastuskilpailussa tuomarit kiinnittävät huomiota saaliin määrään, kun taas ravintoloitsija ja asiakas ovat kiinnostuneempia kalan laadusta. Tutkimuksissa kuten jokapäiväisessä elämässä mielenkiinto kohdistuu molempiin tiedon lajeihin. Haemme vastauksia esimerkiksi kysymyksiin: Kuinka paljon? Kuinka usein? Kuinka monta jne. Tarvitsemme siis kvantitatiivisia tietoja. Olemme myös kiinnostuneita asioista, joita ei voi esittää numeraalisesti, esim: Onko kirja jännittävä? Oliko elokuva hyvä? Onko ruoka hyvää jne. Tässä kohtaa puhutaan taas kvalitatiivisista tiedoista. (Hirsjärvi ym. 1997, 156-157.)

Valitsin tutkimusmenetelmäksi kvalitatiivisen menetelmän, sillä koin saavani kvalitatiivisella menetelmällä parempia tuloksia, kun pohtii syitä aseiden käyttöönotosta. Aineistoa olen kerännyt haastatteluilla, sekä tutkimalla aiheesta aiemmin tehtyä kirjallisuutta. Kirjalliseen aineistoon sisältyy poliisin virka-aseen historiaa, sekä yleistä asekirjallisuutta. Haastatteluissa keskityin hakemaan poliisimiesten omia kokemuksia heidän virkauransa aikana käytössä olleista virka-aseista.

Haastatteluissa keskityttiin aikavälille 1980-luvun puolivälistä nykypäivään. Haastateltaviksi valitsin henkilöitä, joilla on vahvaa tietämystä aseasioista. Haastateltavina toimivat komisario Vesa Syngelmä poliisiammattikorkeakoululta, sekä ylikonstaapeli Kari Rajala Lahden pääpoliisiasemalta, sekä kaksi asehallinnon työntekijää. Vesa Syngelmä on mukana Poliisihallituksen asehankkeessa, ja hän on toiminut poliisissa asekouluttajana. Kari Rajala on toiminut Lahden pääpoliisiasemalla voimankäytön kouluttajana. Molemmat haastateltavat antoivat luvan käyttää nimiään tässä opinnäytetyössä. Kahdelle asehallinnon työntekijälle toteutin strukturoitu haastattelun.

Kirjallisina lähteinä on käytetty Kirsi Tervamäen v. 2004 valmistunutta kirjaa, ”Varusteita, välineitä ja kulkuneuvoja poliisille”, Chris McNabin v. 2004 valmistunutta ”Suuri asekirja” teosta, sekä Timo Hyytisen 1987 valmistunutta ”Arma Fennica”-kirjasarjan toista osaa. Lisäksi työssä on käytetty aineistona asetuksia, sisäministeriön päätöksiä poliisin varustuksesta, sekä valtioneuvoston asetusta poliisista.

2.1 Haastattelut

Opinnäytettä varten laadin ja toteutin kolme haastattelua; kaksi teemahaastattelua, ja yhden strukturoidun haastattelun. Teemahaastatteluissa ja strukturoidussa haastattelussa oli erilainen haastattelurunko. Teemahaastattelut toteutettiin eri ajankohtina ja niihin osallistui kaksi poliisimiestä, joista molemmilla on voimankäyttökouluttajan tausta. Strukturoituun haastatteluun osallistui samanaikaisesti kaksi asehallinnon työntekijää. Haastattelurungot ovat liitteissä 1 ja 2.

Toteutin kaikki haastattelut haastatteleamalla kasvotusten. Ensimmäinen teemahaastattelu toteutettiin poliisiammattikorkeakoululla, ja toinen Lahden pääpoliisiasemalla. Kolmas haastattelu toteutettiin asehallinnon tiloissa. Kaikki haastattelut nauhoitettiin, minkä jälkeen litteroin haastattelut paperille säilyttäen asiasisällön. Litteroituihin versioihin ei tullut tarkkoja sanamuotoja, tai eleitä.

Teemahaastatteluiden tarkoituksena on ollut selvittää aseasioiden muuttumista haastateltavien virkauran aikana, ja kysymyksillä on pyritty selvittämään asemallien moninaisuutta ennen varustuksen yhtenäistämistä. Haastattelussa kysyttiin myös asehuollon kehityksestä, sekä mielipidettä aseasioiden nykytilaan. Strukturoidussa haastattelussa oli tarkoitus saada lisää tietoa asehankinnasta kirjallisuuden tueksi.

Teemahaastattelut käsittelevät aikajaksoa 80-luvun lopulta nykypäivään, ja niiden tarkoituksena on ollut osaltaan selvittää, miksi osa poliisimiehistä oli hankkinut omia virkaaseitaan, ja miksi kyseiset asemallit olivat käytössä. Haastattelut pohjaavat haastateltavien omiin kokemuksiin.

Strukturoidun haastattelun haastattelutilaisuudessa oli läsnä samanaikaisesti kaksi asehallinnon työntekijää, jotka molemmat vastasivat haastattelukysymyksiin.

Strukturoidussa haastattelussa oli eri haastattelurunko, kuin teemahaastatteluissa, ja sen tarkoituksena oli saada lisätietoa ja vahvistusta tutkimuksessa aikaisemmin hankituista tiedoista, sekä asehankinnasta 2000-luvulta nykypäivään.

2.2 Käsitteet

Tässä opinnäytetyössä käytetään paljon aseisiin ja niiden toimintaan liittyvää termistöä. Seuraavaksi käyn läpi opinnäytteeni keskeisiä käsitteitä.

Kaliiperi – Kaliiperi on mittayksikkö, jolla kuvataan ampuma-aseen piipun kokoa. Kaliiperi on valmistajan ilmoittama piipun reiän halkaisija millimetreissä. Esimerkiksi jos aseeseen kaliiperi on 7,65, on aseeseen piipun halkaisija 7,65 millimetriä. Myös patruunaa kuvaava termi, jolloin tavallisesti kerrotaan luodin halkaisija ja hylsyn pituus (McNab 2004, 440-441.)

Itselataava kertatuli – Itselataavalla kertatulitoiminnolla tarkoitetaan, että ase lataa itsensä ammutun laukauksen jälkeen aseessa syntyvän energian, tai siihen liitetyn energialähteen avulla. Aseella voidaan liipaisinta vedettäessä ampua vain yksi laukaus kerrallaan (Ampuma-aselaki 1/1998, 7§.)

Taskuase (tässä opinnäytteessä käytetään myös termiä taskupistooli) – Taskuase on revolveri tai pienoisrevolveri, joka mahtuu suorakulmaiseen sisämitoiltaan 140x190 millimetrin suuruiseen laatikkoon. Taskuase voi olla myös muu ampuma-ase, joka mahtuu suorakulmaiseen, sisämitoiltaan 130x180 millimetrin suuruiseen laatikkoon siten asetettuna, että aseeseen piippu ja perä ovat laatikon pohjan tason suuntaisina (Ampuma-aselaki 8§.)

Yksitoiminen – Ase täytyy jokaisen laukauksen jälkeen virittää uudelleen ennen seuraavan laukauksen ampumista erillisellä latausliikkeellä, tai virittämällä aseeseen iskuvasara vetämällä se taka-asentoon (McNab 2004, 443).

Kaksitoiminen – Asetta ei tarvitse virittää erikseen jokaisen laukauksen jälkeen, vaan ase virittyy automaattisesti liipaisinta vedettäessä (McNab 2004, 440).

3 ASETUKSET JA MÄÄRÄYKSET ASEISTUKSESTA

Tässä osiossa käydään läpi Sisäministeriön määräyksiä, sekä senaatin asetuksia, ja valtioneuvoston päätöstä poliisin aseistuksesta. Poliisin aseistuksesta annetut määräykset ja asetukset sisältyivät poliisin virkavaatetuksesta ja muusta varustuksesta koskeviin määräyksiin. Asetukset ja päätökset aseistuksesta on esitelty aikajärjestyksessä alkaen Suomen itsenäisyyden alkuajoista päättyen nykypäivään.

3.1 Asetukset aseistuksesta itsenäisyyden alkuajoista sota-aikaan.

Itsenäisen Suomen ensimmäinen asetus koskien kaupunginpoliisin virkavaatetusta ja aseistusta annettiin 15.8.1918 (Asetus Suomen kaupunginpoliisin virkamiesten ja miehistön virkapuvusta ja aseistuksesta 103/1918). Asetuksessa päällystön aseistukseksi mainitaan sotilasmallinen sapeli ja browning- mallinen revolveri. Miehistöllä aseistukseen kuului browning-mallisen revolverin lisäksi takin alla kuljetettava pamppu. Ratsupoliisin aseistuksena oli pampun asemesta sotilasmallinen sapeli. Revolveria kannettiin takataskussa. Asetuksessa säädetään, että revolveritasku on neulottava housuihin aseennuotoiseksi nahasta tai vahvasta kankaasta.

Asetuksessa puhutaan browning-mallisesta revolverista, jollaista ei ole ollut tuohon aikaan olemassa. Browning-mallinen revolveri tuli markkinoille 90-luvulla, eikä se ole kuulunut poliisin aseistukseen. Aseella on tarkoitettu browning-mallista itselataavaa pistoolia, ja käsitteet ovat menneet maahantuojojallakin sekaisin. (Lakee 2018.)

Seuraavassa asetuksessa, joka annettiin 15.12.1923 (asetus tosin astui voimaan 1.1.1924), otettiin huomioon myös maalaispoliisin varustus ja vaatetus (Asetus Suomen kaupunki- ja maalaispoliisin virkapuvusta ja aseistuksesta, 269/1923). Asetuksessa päällystön aseistukseksi säädettiin upseerinmallinen miekka. Miekassa oli hopeatupsu, sekä musta kiiltoonahkainen kannike, jossa hopeakaluuna. Konstaapeleiden aseistukseen kuului mustaksi maalattu puinen patukka, ja browning-mallinen pistooli. Ratsupoliiseiden varustukseksi oli säädetty sapelit. Ylikonstaapelien ja tarkastuskonstaapelien varustukseksi säädettiin browning-pistoolien lisäksi puukkopistin hopeatupsulla. Maaseudulla maaherralla oli oikeus määrätä maalaiskonstaapelien varustamisesta patukalla.

Uusi asetus poliisin virkavaatetuksesta ja varustuksesta annettiin 22.11.1929 (Asetus poliisiviranomaisten virkapuvusta ja aseistuksesta, 374/1929). Asetus astui voimaan 1.1.1930. Asetuksen 34 §:ssä päällystön aseistukseksi säädettiin upseerinmallinen miekka. Vyöhön voidaan miekkaa kannettaessa kiinnittää oikean olan yli kulkeva kiiltonahkaremmi. Aseistukseen kuului lisäksi upseerinmallinen puukkopistin hopeatupsuineen, sekä pistooli, jota kannetaan taskussa, tai vyöhön kiinnitetyssä mustassa nahkakotelossa. Asetuksen 35 §:n mukaan ylikonstaapelien, tarkastuskonstaapelien, ja valtion poliisikoulun koulutuskonstaapelien aseistukseen kuului puukkopistin ja pistooli. 36 §:n mukaan kaupunkien vanhempien- ja nuorempien konstaapelien ja ylimääräisten poliisikonstaapelien varustukseen kuului taskussa kannettava pistooli, sekä kuminen pamppu.

Ratsastavilla konstaapeleilla oli aseistuksena patukan sijasta sapeli, ja moottoriajoneuvoja kuljettavien konstaapelien varustukseen kuului ainoastaan taskussa kannettava pistooli. Asetuksen 37 §:ssä sanotaan, että maaseudulla asianomaisella nimismiehellä oli oikeus antaa määräyksiä, milloin patukkaa tulee kantaa. 38 §:ssä mainitaan lisäksi, että poliisimiehillä, joilla ei ole virkapukua, on aseena taskussa kannettava pistooli.

20.5.1935 annetussa asetuksessa (Asetus poliisiviranomaisten virkapuvusta ja aseistuksesta n:o 203/1935) päällystön varustuksesta poistettiin puukkopistin. Jäljelle jäi upseerinmallinen miekka (kahva koristeineen ja tupsu hopeanvärinen), sekä pistooli, jota voitiin kantaa joko taskussa, tai vyöhön kiinnitetyssä mustassa nahkakotelossa. 37 §:n mukaan ylikonstaapelien, tarkastuskonstaapelien, ja valtion poliisikoulun koulutuskonstaapelien aseistukseksi oli edelleen säädetty puukkopistin (aliupseerimallia, pienemmällä tupsulla nauhoineen), sekä pistooli, jota voitiin kantaa joko taskussa tai vyöhön kiinnitetyssä mustassa nahkakotelossa. Ratsastavilla tarkastus- tai ylikonstaapeleilla oli varustuksena puukkopistimen sijasta aliupseerimallinen sapeli.

Vanhempien- ja nuorempien konstaapelien aseistus pysyi muuttumattomana sillä erotuksella, että nyt myös konstaapelit saivat kantaa pistoolia vyöhön kiinnitettävässä mustassa nahkakotelossa. Moottoriajoneuvoja kuljettavilla konstaapeleilla oli aseistuksena edelleen ainoastaan taskussa kannettava pistooli. Asetuksen 39 §:n mukaan niillä poliisimiehillä, joilla ei ollut virkapukua, oli aseena taskussa kannettava pistooli.

3.2 Sotien jälkeisestä ajasta, vuodesta 1946 nykypäivään

Sisäasiainministeriön päätös poliisin virkapuvusta ja aseistuksesta annettiin 8.3.1946 (Sisäasiainministeriön päätös poliisin virkapuvusta ja aseistuksesta n:o 208/1946) SM:n päätöksen mukaan poliisipäällystön aseistukseen kuului edelleen miekka ja pistooli, ylikonstaapelilla puukkopistin ja pistooli. Konstaapelien aseistus oli edelleen musta kumipatukka ja pistooli. Ratsupoliisilla varustuksena oli edelleen (virka-asemasta riippuen puukkopistimen tai patukan sijaan) sapeli. Moottoriajoneuvoja kuljettaneilla konstaapeleilla oli aseistuksena taskussa kannettava pistooli, samoin kuin poliisimiehillä, joilla ei ollut virkapukua.

Sisäasiainministeriön uusi päätös poliisin virkapuvusta ja aseistuksesta annettiin 2.7.1951. Päätöksen 24 §:n mukaan poliisipäällystön perusaseistukseen kuului pistooli, jota kannettiin taskussa tai vyöhön kiinnitettävässä mustassa nahkakotelossa. Miekka ei kuulunut enää päällystön aseistukseen. Päätöksen 25 §:n mukaan ylikonstaapelin ja tarkastuskonstaapelin aseistukseen kuului taskussa, tai vyöhön kiinnitettävässä nahkakotelossa kannettava pistooli, sekä puukkopistin, jonka käyttö oli muutettu vapaaehtoiseksi. Vanhemman ja nuoremman konstaapelin aseistukseen kuului edelleen musta kumipatukka ja pistooli. Sapeli poistui myös ratsupoliisin aseistuksesta.

Uusi sisäasiainministeriön päätös poliisin virkapuvusta ja aseistuksesta annettiin huhtikuussa 1971 (Sisäasiainministeriön päätös poliisin virkapuvusta ja aseistuksesta 23.4.1971/315). Päätöksen 29 §:n mukaan: poliisille kuului edelleen perusaseistuksena pistooli, jota kannetaan taskussa tai takin alla kainaloon asetettavassa erityisessä kotelossa. Järjestyspoliisissa toimivalla poliisimiehellä oli pistoolin lisäksi varustuksena musta kumipatukka. Ratsastava poliisi sai käyttää varustuksenaan pidempää kumipatukkaa, joka kiinnitettiin satulaan.

Päällystön, alipäällystön ja miehistön aseistusta ei ollut enää määritelty erikseen. Päätöksen 30 §:n mukaan poliisi voitiin tehtävän niin vaatiessa varustaa kaasuaseilla, kivääreillä tai konepistooleilla

Sisäasiainministeriö antoi uuden päätöksen poliisin virkavaatteista ja aseistuksesta helmikuussa 1983 (Sisäasiainministeriön päätös poliisin virkapuvusta ja aseistuksesta 2.2.1983/133). Uuden päätöksen 32 §:n mukaan poliisin perusaseistukseen oli lisätty

revolveri. Pistoolia tai revolveria kannettiin taskussa, tai erityisessä kotelossa takin alla. Asetta voitiin kantaa myös virkapukua käytettäessä näkyvillä vyöhön kiinnitettävässä kotelossa. Tämä edellytti poliisipiirin- tai yksikön päällikön lupaa. Päätöksen 33 §:n mukaan poliisi voitiin tarvittaessa varustaa muilla, kuin 32 §:ssä mainituilla tarkoituksenmukaisilla aseilla. Näitä aseita ei ollut enää määritelty erikseen.

Sisäasiainministeriö antoi uuden päätöksen poliisin virkapuvusta ja aseistuksesta marraskuussa 1993 (Sisäasiainministeriön päätös poliisin virkapuvusta ja aseistuksesta 30.11.1993/1057). päätöksen 18§:n mukaan poliisin aseistukseen kuului henkilökohtainen virka-ase, jota kannettiin vyöhön, tai erityiseen varustevyöhön kiinnitettävässä umpi- tai avokotelossa. Muuta kuin virkapukua käytettäessä, asetta ei saanut kantaa näkyvillä. Poliisipiirin tai -yksikön päällikkö voi olosuhteiden, tai tehtävien niin vaatiessa määrätä virka-aseen, ja muiden välineiden kantotavasta. 19 §:n mukaan poliisi voitiin tehtävän niin vaatiessa varustaa myös muilla kuin 18 §:ssä mainituilla aseilla, välineillä, tai varusteilla.

Sisäasiainministeriön viimeisin päätös poliisin varustuksesta on annettu syyskuussa 1995. Päätöksen mukaan asetta kannetaan mustassa umpi- tai avokotelossa. Kotelo voi olla myös ”turvakotelo”.

Valtioneuvoston asetus poliisista 1080/2013 määrittelee poliisin aseistuksen osalta, että henkilökohtaisena virka-aseena käytetään lippaallisella tai itselataavalla kertatulella toimivia pistooleita ja revolvereja. Poliisitoimintaa tukevinä erityisaseina haulikko, kaliperiltään virka-asetta vastaava konepistooli, kivääri tai ampuma-aselain (1/1998) 6 §:n 2 momentin 12 kohdassa tarkoitettu muu ampuma-ase ja kaasun tai muun lamaannuttavan aineen levittämiseen tarkoitettu ampuma-ase niihin soveltuvine patruunoineen ” (Valtioneuvoston asetus poliisista 10§).

4 SUOMEN POLIISIN KÄYTÖSSÄ OLLEITA ASEITA

Tässä osiossa esitellään erilaisia poliisin käytössä olleita aseita. Kaikkia aseita ei ole esitelty, sillä osa aseista on valmistajalta, jolla on ollut kyseisellä aikakaudella valmistuksessa useita eri asemalleja. Tällöin oikeaa, poliisin käytössä ollutta asemallia ei voi yksilöidä. Aikaisemmin virka-aseluetteloihin oli merkitty vain aseiden merkki, mutta ei malleja.

Aseet on esitelty aakkosjärjestyksessä, sillä osa aseista on ollut samaan aikaan rinnakkain käytössä joidenkin muiden aseiden kanssa, ja osa aseista on ollut käytössä pidempään kuin toiset. Eri asemerkkien käyttövuodet ovat paikoitellen epäselvät. Selvitetyksi sain ainakin, että milloin aseita on varmuudella ollut käytössä. Aikajanaa ei pystytty kaikista aseista muodostamaan. Käytössä olleita asemalleja on selvitetty sekä kirjallisuuden, että haastatteluiden avulla.

Poliisin käytössä olleiden aseiden kirjo on ollut laajaa, ennen kuin aseistusta on alettu yhtenäistää. Poliisiasevarikon hoitaja Leo Hallasuo teki asetarkastusmatkoja vuosina 1936-1938. Tarkastusmatkoja tehtiin Tampereen, Viipurin Kotkan, Turun, Rauman, Porin, Vaasan, Seinäjoen, Jyväskylän ja Hämeenlinnan poliisilaitoksiin. Asetarkastuskerotomusten perusteella kyseisissä poliisilaitoksissa on ollut käytössä seuraavia pistoolimerkkejä: FN, Parabellum, Beholla, Langenhahn, Walther, Colt, Dreyse, Lignose, Martian, Bayard, Ortgies, Sauer & Sohn, Schmeisser, Stock, Zehna ja Mauser. (Tervamäki 2004, 10.) Useimmat kyseisistä pistoolimalleista ovat saksalaisvalmisteisia, ja ovat pienikokoisia ns. ”taskupistooleja”. Saman mallin pistooleja on ollut Suomessa myös sotilaskäytössä.

Myös sota-ajan (1939-1945) jälkeen poliisin aseistus oli erittäin kirjavaa: käytössä oli noin 20 eri pistoolia. Aseistuksen kirjavuus tuotti ongelmia. Osa asemerkeistä oli harvinaisia, eikä niihin löytynyt helposti varaosia, tai patruunoita. Jotkut asemallit oli myöskin todettu soveltumattomiksi poliisikäyttöön. Useat pistoolit olivat ulkomaista alkuperää, eikä niihin pystynyt tilaamaan ulkomailta varaosia. Tämän johdosta aseiden varaosia valmistettiin poliisiasevarikolla, tai tilattiin Valtion metallitehtaalta. Virka-aseiden piiput valmistettiin kokonaan poliisiasevarikolla (Tervamäki 2004, 23.)

Vielä 1980-luvulla oli tavallista, että poliisimiehet ostivat itselleen omia virka-aseita. Tämä johtui siitä, että poliisilaitoksilla ei ollut aina antaa virka-asetta poliisimiehelle

(Syngelmä 2018.) Myös omat mieltymykset vaikuttivat, ja osa poliisimiehistä osti itselleen virka-aseeksi revolverin itselataavan pistoolin sijasta.

4.1 Beholla- pistooli

Kuva 1: Beholla pistooli, Kuva: Joonas Kalliomäki

Behollan nimi tulee asetta valmistaneen Becker und Holländer- ase tehtaan alkukirjainten mukaan. Ase on 7,65 kaliiperinen itselataava taskupistooli. Asetta valmisti myös ase suunnittelijan Stendan perustama Stenda-Werke ase tehdas. Stendan tehtaalla asetta valmistettiin Stenda-merkkisenä. Aseen pituus on 145mm ja paino tyhjänä 620g. Aseessä on 7 patruunan lipas. Aseessä oli varmistin vasemmalla, rungon takaosassa. (Hyytinen 1987, 244.)

Beholla-pistooleita on ollut poliisilla käytössä ainakin 30-luvulta sotien jälkeiseen aikaan. Beholla- pistooli oli ennen sotia todettu tarkoitukseensa vähemmän sopivaksi pistoolimalliksi, mutta sodan jälkeisen pistoolipulan takia Beholla-pistooleita oli kunnostettu, ja lähetetty uudelleen poliisien käyttöön. (Tervamäki 2004, 23.)

4.2 FN pistoolit

Poliisilla on ollut käytössään useita FN pistoolin malleja. Käytössä on ollut mm. FN 00, FN 10, FN 22 ja FN 06. (Tervamäki 2004, 17.) FN-pistooleita oli yksittäisinä virka-aseina käytössä jopa 2000-luvulle asti, sillä joillakin vanhemmilla rikostutkijoilla saattoi

olla vanhan mallinen virka-ase eläkkeelle siirtymiseen asti. Kun tutkija eläköityi, ase kerättiin häneltä pois. (Rajala 2018.)

4.2.1 FN 00

Kuva 2: FN 00. Kuva: Joonas Kalliomäki

FN 00 on John Moses Browningin suunnittelema, ja belgialaisen FN Herstalin valmistama itselataava pistooli. Pistoolia valmistettiin vuosina 1900-1912. Aseen käyttämä patruuna 7,65mm Browning, on John Browningin nimenomaisesti tälle aseelle suunnittelema, ja patruunamalli on edelleen käytössä lukuisissa eri pistooleissa. Aseen pituus on 171 mm, ja paino (tyhjänä) 0,62 kg. Aseen lippaaseen mahtuu 7 patruunaa. Palautinjousi sijaitsee erikoisesti piipun yläpuolella, ja palautinjousi toimii samalla myös iskurin jousena. (McNab 2004, 120-121.)

4.2.2 FN Model 1910 ja FN 10/22

Kuva 3: FN Model 1910. Kuva 4: FN 10/22. Kuvat: Joonas Kalliomäki

FN Model 1910 on Suomen poliisin historian pitkäaikaisempia henkilökohtaisia virka-aseita. FN 10 pistoolista tuli poliisin virka-ase vuonna 1925 ja pistooleita säilyi palveluskäytössä pitkälle 90-luvulle, jopa 2000-luvulle saakka. Vielä 80-luvulla poliisimiehille jaettiin henkilökohtaisiksi virka-aseiksi FN 10 pistooleja. (Syngelmä 2018.)

FN 10 on belgialaisen FN Herstalin vuosina 1910-1983 valmistama 7,65 kaliiperinen itselataava pistooli. Asetta valmistettiin myöhemmin myös 9x17- kaliiperisena. Aseen pituus on 152 mm, ja paino (tyhjänä) 0,59 kg. Aseeseen kuuluu 7 patruunan lipas. Aseen palautinjousi sijaitsee piipun ympärillä, josta selittyy ase luistin putkimainen muoto. (McNab 2004, 133.)

Poliisilla oli käytössä myös FN 10:n muunneltu versio FN 10/22. FN 10/22 pistooleita jaettiin henkilökohtaisiksi virka-aseiksi FN 10:n ohella vielä 80-luvun loppupuolella. (Syngelmä 2018.)

Aseessa oli pidempi piippu (aseen pituus 178 mm, josta piipun pituus 114 mm) tarkkuuden parantamiseksi, ja ase kahvaa oli pidennetty uutta isompaa lipasta varten (9 patruunan lipas). FN 10/22:ta valmistettiin aluksi vain 7,65 Browning- kaliiperisena, mutta myöhemmin valmistettiin myös 9x17 kaliiperisena. (McNab 2004, 146.)

4.2.3 FN 06

Kuva 5: FN 06. Kuva: Joonas Kalliomäki

FN 06 on John Moses Browningin suunnittelema taskupistooli. Aseen pituus oli 115 mm ja ase painoi tyhjänä 0,34 kg. Aseen kaliiperi on 6,35 mm ja lippaaseen mahtuu 6 patruunaa. Aseessa oli kahvavarmistin, sekä mahdollisesti rungon takosassa vasemmalla varmistin-luistinsalpa. (Hyytinen 1987, 270.)

John Browning myi asepatentin sekä belgialaiselle FN Herstalille, että yhdysvaltalaiselle Colt's Manufacturing Companylle. Coltin versio aseesta Colt Model 1908 oli visuaalisesti lähes identtinen FN 06:n kanssa.

4.3 Glock-pistoolit

Glockin pistooleita tuli ensimmäisen kerran poliisille vuonna 1984. Tällöin oli tilattu aseesta kaksi koekappaletta. Seuraava erä tilattiin vuonna 1988, ja sitä seuraava isompi erä tuli vuonna 1991. Glock-pistooleita on edelleen virkakäytössä.

Glock pistooleita tilattiin aluksi mallia 17 ja 19 (Syngelmä 2018). Myöhemmin poliisille tilattiin aseistukseksi myös Glock pistoolin mallia 26, joka on lyhyytensä vuoksi tarkoitettu kannettavaksi piilossa (ks. kuva 6). Glock-pistoolien mallien esittelyyn on käytetty aseiden valmistajan kotisivuja, ja teknisten tietojen lähde on asemallien Standard-versioista.

Kuva 6: Glock pistoolien kokoverailu. Ylinnä malli 17, keskellä malli 19 ja alimpana malli 26.
Kuva: Joonas Kalliomäki

4.3.1 Glock 17

Glock 17 on itävaltalaisen Glock yhtiön valmistama itselataava pistooli. Aseen kaliiperi on 9x19mm Parabellum. Aseen pituus on 204 mm ja paino tyhjänä on 705g. Aseeseen kuuluu vakiona 17 patruunan lipas. (Glock 2019.)

4.3.2 Glock 19

Glock 19 on mallin 17 kompaktimpi versio. Kuten malli 17 myös malli 19 on kaliiperiltaan 9mm Parabellum. Ase on pituudeltaan 187mm ja ase painaa tyhjänä 670g. Aseeseen kuuluu vakiona 15 patruunan lipas. (Glock 2019.)

4.3.3 Glock 26

Glock 26 on vielä 19 malliakin lyhyempi itselataava pistoolimalli. Myös mallin 26 kaliiperi on 9mm Parabellum. Aseen pituus on 165mm ja ase painaa tyhjänä 610g. Aseeseen kuuluu vakiona 10 patruunan lipas. (Glock 2019.)

4.4 Parabellum (Luger)

Kuva 7: Parabellum P08. Kuva: Joonas Kalliomäki

Parabellum-pistooli on Georg Lugerin kehittämä itselataava pistooli. Ase on periaatteessa Borchardt C93 pistoolin paranneltu versio. (Borchardt C93 oli ensimmäinen itselataava pistooli, joka menestyi vain kohtalaisesti suuren kokonsa, ja epäkäytännöllisyytensä vuoksi.) Aseen pituus on 222 mm ja paino on (tyhjänä) 0,84 kg. Aseesta oli kaksi kaliiperia, 7,65 Browning ja 9 mm Parabellum (9x19). Asetta valmistettiin vuosina 1900-1943. (McNab 2004, 130.)

Parabellum- pistoolia m08 on mahdollisesti tuotu Suomeen yksityisten henkilöiden toimesta jo autonomian aikana. Sotilasaseeksi Parabellum-pistoolin mallia 1920 tilattiin Suomeen 5000 kpl v. 1923. Pistoolit olivat pääasiassa kaliiperia 7,65mm. Toinen Parabellum- pistoolierä tilattiin vuoden 1929 jälkeen, ja se oli toimitettu vuoteen 1935 mennessä. Tilaus oli suuruudeltaan 1300 asetta. (Hyytinen 1987, 282.)

Parabellum-pistooli on ollut poliisin käytössä ainakin 30-luvulta lähtien. Asevarikon hoitajan 1936-1938 tekemistä tarkastusmatkakertomuksista selviää, että tarkastettujen kaupunkien poliisipiireissä oli 744 kivääriä ja Parabellum- pistoolia vuosikymmenen loppulla. 30-luvulla Parabellum-pistooleita oli vaihdettu poliisipiirien käytöstä poistettujen kiväärien tilalle sellaisissa poliisipiireissä, jossa pistooli nähtiin tarpeelliseksi ” ampu-maharrastuksen kohottamiseksi ja ampumataidon kehittämiseksi. Vuonna 1946 maaseutupoliisien käytössä oli 125 Parabellum-pistoolia. Parabellum-pistooli säilyi poliisilla

palvelukäytössä 70-luvulle saakka, vaikkakin asetta käytettiin 70-luvulla lähinnä kilpailuaseena (Tervamäki 2004, 10, 13, 22 ja 30). Parabellum-pistooleita saattoi paikoitellen olla poliisilaitosten asevarikolla säilytyksessä vielä 90-luvulla, mutta niitä ei enää käytetty virka-aseina (Rajala 2018).

4.5 Sauer & Sohn- pistooli

Kuva 8: Sauer & Sohn m14. Kuva: Joonas Kalliomäki

Poliisiassevarikon asehoitokurssien ohjeessa vuodelta 1940 mainitaan poliisin ampuma-asevarustukseen kuuluvan myös Sauer & Sohn pistooli. Ohjeessa ei ole yksilöity pistoolin mallia. Asehoitokurssin ohjeeseen kuuluu aseiden käsittely, aseiden osat, osien yhteistoiminta, aseissa tavallisimmin esiintyvät viat, pienempien vikojen korjaukset ja piippujen luokittelu. (Poliisiassevarikko tk 1940, viitattu teoksessa Tervamäki 2004, 16-17.)

Sauer & Sohn oli valmistanut vuoteen 1938 kolme menestyksellistä pistoolimallia: mallit 14, 30 ja 38. Näistä pistoolimalleista Suomeen on tuotu lähinnä mallia 14. (Hyytinen 1987, 249.) Tällöin on todennäköistä, että kyseisistä malleista juuri malli 14 on myös ollut myös Suomen poliisin käytössä.

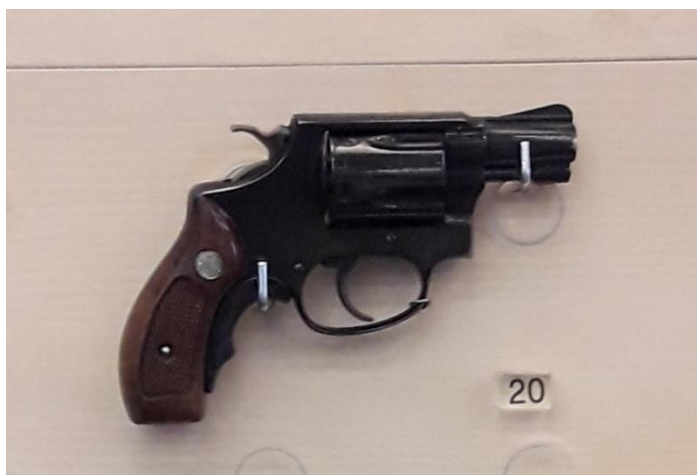
Sauer m 1914 on Sauer & Sohnin valmistama 7,65 kaliiperinen itselataava pistooli. Aseen pituus on 144mm ja paino 570g. Lippaaseen mahtuu 7 patruunaa. Ase on omin-takeisen mallinen. Aseessa on rungossa kiinni oleva piippu, jonka ympärillä on

vaipparakenne. Palautusjousi on sijoitettu piipun ja vaipparakenteen väliin. Vaipan takapäässä oleva suuri kierremutteri, jolla ase kootaan, toimii myös asean viritinnuppina. (Hyytinen 1987, 249-250.)

4.6 Smith & Wesson revolverit

Revolvereita alkoi tulla poliisin käyttöön 70-luvun puolessavälissä, ja niitä on yksittäisinä virkakäytössä edelleen. Käytetyin revolverimalli oli Model 36. Käytössä oli myös ruostumattomasta teräksestä valmistettu Model 686, sekä malli 13. Mallit 686 ja 13 ovat .357 kaliiperisia. Mallista 13 ei löytynyt tietoja edes valmistajan kotisivuilta, joten kyseinen revolverimalli on rajattu tästä opinnäytteestä pois. Esiteltyjen revolvereiden esitelyssä on käytetty lähteenä valmistajan kotisivuja.

4.6.1 Model 36

Kuva 9: Smith & Wesson Model 36. Kuva: Joonas Kalliomäki

Model 36 on Smith & Wessonin valmistama kaksitoiminen revolveri. Aseen pituus on vakiona 17,78 cm, josta piipun pituus on 4,8 cm. Aseen kaliiperi on .38 S&W Special, ja aseessa on 5 patruunan rulla. Ase painaa 552,8 g. (Smith & Wesson 2019.) Model 36 oli käytössä myös muunneltuna 4 tuuman (10,16cm) piipulla (Rajala 2018).

4.6.2 Model 686

Kuva 10: Smith & Wesson 686. Kuva: Impactguns.com

Model 686 on Smith Wessonin valmistama kaksitoiminen revolveri. Aseen pituus on 24,4 cm ja paino on 1125 g. Asetta valmistetaan kahdessa kaliiperissa: 38 special ja .357 Magnum. Aseessa on 6 patruunan rulla. (Smith & Wesson 2019.)

4.7 Walther-pistoolit

Poliisilla on historiansa aikana ollut virkakäytössä useita Waltherin eri pistoolimalleja. Tässä opinnäytetyössä esitellään taskuaseiksi luokiteltavat Model 4, PP ja PPK, sekä poliisin nykyisenä virka-aseena toimiva P99Q.

4.7.1 Model 4

Kuva 11: Walther Model 4. Kuva: Joona Kalliomäki

Walther Model 4 on ensimmäinen itsenäisen Suomen poliisille virkakäyttöön tilattu ase. Sisäasiainministeriö tilasi kyseisiä aseita 1000 kpl vuonna 1919. (Lakee 2019.)

Model 4 on Walther Waffenfabrikin valmistama itselataava pistooli. Ase on pituudeltaan 155 mm ja painoltaan 540 g. Aseen kaliiperi on 7,65 Browning, ja lippaaseen mahtuu 8 patruunaa. Aseessa oli myös varmistin, joka sijaitsi rungon takaosassa vasemmalla sivulla. Myös hylsyn poistoaukko sijaitsee poikkeuksellisesti aseeseen vasemmalla sivulla (ks. kuva 11). (Hyytinen 1987, 290.)

Waltherin pistooleja tilattiin poliisin aseistukseksi, jotta poliisien aseistus saataisiin täydelliselle ja tehokkaalle kannalle (Tervämäki, 2004, 6). Kuitenkin Waltherin pistoolit oli todettu 20-luvun lopulla tarkoitukseensa vähemmän sopiviksi, ja niitä oltiin alettu vaihtaa FN-pistooleihin. Uusia taskuaseita oli kuitenkin jaettu sellaisiin poliisiipiireihin, joissa käytössä olleet aseet olivat tavallista huonompia. (Tervämäki 2004, 11.)

Sotien jälkeen jo kertaalleen poliisin käytöstä poistettuja pistoolimerkkejä oli pistoolipulan vuoksi jouduttu kunnostamaan, ja lähettämään poliiseille. Walther oli yksi näistä merkeistä. Kun poliisiasevarikko sai aseistukseen jälleen lisättyä FN-pistooleja ennen 50-luvun alkua, alettiin näitä taas vaihtaa Walther-pistoolien tilalle. Poliisiasevarikolla ei myöskään enää korjattu Walther pistooleja. (Tervämäki 2004, 23.)

4.7.2 P99Q

Kuva 12: Walther P99Q. Kuva: Joonas Kalliomäki

Walther P99Q on Waltherin valmistama itselataava pistooli. Ase on kaliiperiltaan 9mm Parabellum. Aseeseen kuuluu vakiona 15 patruunan lipas. Aseen pituus on 180 mm ja paino tyhjänä 685 g. (Walther 2019)

Walther P99Q on toiminut poliisin virka-aseena vuodesta 2012 lähtien. Walther valittiin poliisin uudeksi virka-aseeksi pääasiassa turvallisuuden takia. Kilpailutuksessa oli huomioitu, että ase pitää pystyä purkamaan ilman, että käyttäjän tarvitsee vetää liipaisimesta. Glock-pistoolissa ainoa tapa saada ase pois vireestä, jotta ase voidaan purkaa, on ampua ns. ”tyhjälaukaus.” Walther P99Q:n taas saa pois vireestä ampumatta tyhjälaukausta, jolloin vahinkolaukauksen riski on pienempi. Walther P99Q oli myös edullisempi vaihtoehto, kuin Glock-pistooli. (Haastattelu 2019.)

4.7.3 PP ja PPK

Kuva 13: Walther PP. Kuva: Joonas Kalliomäki

Walther PP (**P**olizei **P**istole) on Waltherin valmistama itselataava taskupistooli. Aseen valmistus aloitettiin vuonna 1929. Ase on pituudeltaan 163 mm ja se painaa tyhjänä 0,7 kg. Aseessa on 8 patruunan lipas, ja aseiden kaliiperi on 7,65 Browning.

Ase oli Waltherin asetehtaan kymmenes pistoolimalli, ja se saavutti heti suuren suosion. Aseen suurin erikoisuus oli kaksitoiminen laukaisukoneisto, joka muistutti revolverien vastaavaa laukaisukoneistoa. Aseessa oli myös varmistin, jonka toimintakuviossa aseinen iskuri vapautui eteen, mutta samalla iskuri-vasaran eteen nousi metallipalkki, joka esti vasaraa iskemästä iskuriin. (McNab 2004, 130.)

Walther PPK (**P**olizei **P**istole **K**riminalpolizei) on Waltherin valmistama itselataava taskupistooli. Aseen valmistus aloitettiin vuonna 1930, ja valmistus jatkuu edelleen. Ase on kehitetty Waltherin aiemmasta PP (polizei pistole) mallista, ja se on suunniteltu siviilipukuiselle poliisille. Ase on aiempaa PP-mallia pienempi, joten sitä oli helpompi kantaa piilossa. Aseessa oli PP mallin tapaan myös erillinen varmistin, joka mahdollisti aseiden kantamisen turvallisesti patruuna piipussa, ja vasara alhaalla (ks. kuva 14). (McNab 2004, 151.)

Walther PPK on pituudeltaan 147 mm, ja se painaa tyhjänä 0,56 kg. Aseessa on seitsemän patruunan lipas, jota yleensä pidennettiin lippaan pohjassa olevalla lisäpalalla. Aseen kaliiperi on 7,65 mm Browning. Luistin takaosasta pisti esiin ilmaisintappi, jos

piipussa oli patruuna. Tämä on nykyään ominaisuutena useissa erilaisissa itselataavissa pistooleissa. (McNab 2004, 151.)

PP ja PPK pistooleita oli palveluskäytössä 1930-luvulta 1980-luvulle asti. Aseita alettiin korvata 80-luvun puolessavälissä revolvereilla ja Glock-pistooleilla. Ase oli käytössä pääosin rikostutkijoilla, jotka eivät käyttäneet virkapukua. (Haastattelu 2019.)

Kuva 14: Walther PPK. Kuva: Joonas Kalliomäki

5 ASEHANKINTA JA -HUOLTO

Seuraava osio käsittelee otsikkonsa asehankintaa ja asehuoltoa Suomen itsenäisyyden aikana. Osiossa esitellään hankintaa valtion poliisilaitosten asevarikon (1919-1934), poliisiasevarikon 1934-1992), poliisiasevarikon ase- ja suojavälinepalvelut- tukiyksikön (1992-1996), poliisin tekniikkakeskuksen (1996-2014), sekä myös materiaalikeskuksen (2016-) aikana. Asehankinnan ohella edellä mainitut organisaatiot vastasivat myös poliisin muiden varusteiden, esimerkiksi muiden voimankäyttövälineiden ja radioiden huollosta ja korjauksesta, mutta näitä toimintoja ei käsitellä tässä opinnäytetyössä. Osion lähteenä on käytetty Kirsi Tervamäen v. 2004 valmistunutta teosta ”Varusteita, välineitä ja kulkuneuvoja poliisille”, sekä aiheesta laadittua haastattelua.

Otin asehankinnan mukaan tähän opinnäytetyöhön, sillä se kuuluu mielestäni poliisin virka-aseasioihin olennaisesti. Materiaalikeskus on historiansa aikana käynyt läpi useita muutoksia, mutta se ja sen edeltäjät ovat toimintansa aloittamisvuodesta 1919 lähtien (pois lukien aikaväli 2014-2016, jolloin aseasioita hoiti asehallinto) toimittaneet, huoltaneet, ja korjanneet poliisin virka-aseita. Poliisiasevarikon asetarkastusmatkojen pöytäkirjojen tiedoista on myös peräisin osa tämän opinnäytteen asetiedoista.

5.1 Alkuajat, vuodet 1919-1939

Valtion poliisilaitosten asevarikko aloitti toimintansa vuonna 1919 Helsingin poliisilaitoksen yhteydessä. Aluksi toiminnasta vastasi Fridolf Pekonen, joka toimi Helsingin poliisilaitoksella haavurina. Hänen tehtävänsä oli aikaisemmin ollut valtion väliaikaisen poliisikoulun oppilaiden sairaanhoito, ja pidätettyjen terveydenhoito. Pekonen oli korjannut myös poliisilaitoksen taskuaseet. (Tervämäki 2004, 6.)

Sisäasiainministeriö oli vuonna 1919 tilannut 1000 Walther-mallista pistoolia, ja 50000 patruunaa poliisin käyttöön. Sisäasiainministeriö valtuutti 10.7.1919 Pekosen vastaanottamaan puolustusvoimien taisteluvälineosaston varikosta ostetut pistoolit ja patruunat ja säilyttämään ne Helsingin poliisilaitoksen asevarikossa, kunnes ne saataisiin jaettua maan eri poliisilaitoksille. Pekonen oli saanut haavurin toimensa ohella hoidettavakseen ”Valtakunnan kaikkien poliisilaitosten ase- ja ampumatarvikevarikkoo”. Pekosen tuli myös korjata, tai korjauttaa aseita. Aluksi Pekonen toimi asevarikolla yksin, mutta hän sai vuonna 1924 avukseen konstaapeli Joel Vainion, joka oli asesepä. Vuonna 1928

Pekonen sai tehtäväkseen myös varastoida ja korjata tai korjauttaa käsirautoja. (Tervamäki 2004, 6-7.)

Valtion poliisilaitosten asevarikko sijaitsi Helsingissä, osoitteessa Punanotkonkatu 2. Vuonna 1930 valtion poliisilaitosten asevarikko muutti osoitteeseen Uudenmaankatu 38. Rakennus, jossa asevarikko sijaitsi, oli kolmikerroksinen. Ensimmäisessä kerroksessa sijaitsi itse asevarikko. Rakennuksen kolmannessa kerroksessa sijaitsi asevarikon hoitajan asunto, koska oltiin katsottu, että asevarikon hoidon vuoksi asevarikon hoitajan on asuttava sen välittömässä läheisyydessä. Asunto oli kooltaan kaksi huonetta + keittiö. (Tervamäki 2004, 9.)

Pekonen ryhtyi vuonna 1931 hoitamaan päätoimisesti asevarikkoa, kun Helsingin poliisilaitoksen haavurin toimi lakkautettiin. Pekonen jatkoi asevarikon hoitajana vuoteen 1934 asti, kunnes hänen tilalleen nimitettiin aseteknikko Leo Hallasuo. Vuonna 1934 valtion poliisilaitosten asevarikon nimi myöskin muutettiin Poliisiassevarikoksi. (Tervamäki 2004, 9.)

Sisäasianministeriön 10.5.1939 antamalla päätöksellä poliisiviranomaisten ampuma-aseistuksesta vahvistettiin myös poliisiassevarikon laatimat ampuma-aseiden hoito-ohjeet. Hoito-ohjeet jaettiin vihkosen muodossa jokaiselle poliisimiehelle, ja samalla aseeseen omistava poliisimies sai pistoolin puhdistusvälineet. Puhdistusvälinepakkauksia jaettiin vuonna 1939 yhteensä n. 4300 kpl. Hoito-ohjeet ja puhdistuspakkaukset olivat seurausta asevarikon hoitajan Leo Hallasuon vuonna 1938 tekemistä tarkastusmatkoista eri poliisilaitoksille. Tarkastuksissa oli selvinnyt, että aseiden puhdistukseen ja huoltoon ei oltu aina kiinnitetty riittävää huomiota. Tarkastusmatkojen tuloksena aseita lähetettiin runsaasti poliisiassevarikkoon korjattavaksi. (Tervamäki 2004, 10.)

Vuonna 1938 kaikkien poliisin käytössä olevien aseiden korjaus oli keskitetty poliisiassevarikolle. Aiemmin pienempiä asekorjauksia oli tehty omilla paikkakunnilla. Merivartiolaitoksen aseiden korjaus siirrettiin poliisiassevarikolle vuonna 1936, jonka seurauksena poliisiassevarikolle komennettiin aseseppä merivartiolaitoksesta. Myös puolustusvoimien kanssa käytiin vaihtokauppaa. Poliisiassevarikko oli saanut puolustusvoimilta mm. pistoolinosia, työkaluja ja Bergmann- konepistooleita. Vastineeksi poliisiassevarikko oli toimittanut puolustusvoimille Maxim-konekiväärejä, pistooleja ja revolvereita. (Tervamäki 2004, 12-13.)

Myös kaikki valtiolle menetetyiksi tuomitut aseet toimitettiin poliisiasevarikolle. Yksityisiltä henkilöiltä takavarikoiduista taskuaseista kaikki poliisin käyttöön sopivat Browning-malliset pistoolit jaettiin poliisien käyttöön. (Tervämäki 2004, 11-13.)

5.2 Sota-aika, 1939-1945

Talvisodan alettua poliisiasevarikon tehtävänä oli säilynyt rauhan ajalta poliisin ase- ja ampumatarvikkeiden täydennykset ja korjaukset. Suurin työmäärä koostui kaikkien poliisiasevarikon varastossa olleiden, sekä sinne saapuvien pistoolien kunnostus käyttökelpoisiksi. Näitä kunnostettuja aseita luovutettiin poliisin vara-aseistukseksi, armeijan joukko-osastoille, läänien ylimääräiselle poliisille, sotapoliisille ja väestönsuojeluviranomaisille. Poliisiasevarikko toimitti myös uusia aseita niiden tilalle, jotka olivat tuhoutuneet ilmapommitusten aiheuttamissa poliisilaitosten tulipaloissa. Vuoden 1939 aikana poliisiasevarikko vastaanotti 1341 asetta, ja luovutti 2534 asetta. (Tervämäki 2004, 14-15.)

Jatkosodan aikana asevarikon piti edelleen kunnostaa varastossa olevat, ja sinne saapuvat poliisikäyttöön soveltuvat aseet. Kunnostetut aseet luovutettiin vara-aseistukseksi, ja aseita luovutettiin paljon puolustusvoimille. Sota-aika vaikutti poliisilaitosten aseistukseen: koska kaikki liikenevät aseet piti luovuttaa sotaan, ei FN-pistooleja voitu jakaa poliisiipiireihin ylimääräisiksi harjoitusaseiksi vuonna 1942. (Tervämäki 2004, 20.)

5.3 Sotien jälkeen, 1945-1960

Vuoden 1945 alussa puolustusvoimat lainasi poliisiasevarikolle aseita, jonka oma aseistus oli tuolloin ”heikonpuoleista”. Lainattuja aseita oli n. 3900 kpl. Mukana tuli myös mm. puhdistusvälineitä, varalippaita, koteloita ja kantohihnoja. (Tervämäki 2004, 22.)

Sotien jälkeen poliisiasevarikon piti tarkastaa koko maan poliisiaseistus uudelleen. Sotien aikana poliisiasevarikko oli lähettänyt virka-aseita lääninhallituksille, mutta ei ollut selvyyttä siitä, miten aseet oli jaettu eri poliisiyksiköille. Osa poliisimiehistä oli vienyt rintamalle mukanaan oman virka-aseensa, joka oli saattanut tuhoutua, tai hukkua. Ennen vuotta 1946 oli tapana, että virka-ase kulki poliisimiehen mukana tämän siirtyessä poliisiipiiristä toiseen. Vuonna 1946 määrättiin, että virka-ase kuuluu sille poliisiipiirille, jonka aseluetteloon se oli merkitty. (Tervämäki 2004, 24.)

Tämän johdosta poliisin hallussa olevat valtion omistamat aseet piti luetteloida uudelleen. Poliisiyksiköt laativat asekortit, ja luettelot kolmena kappaleena, joista yksi kappale jäi poliisiipiiriin, ja kaksi lähetettiin lääninhallitukselle, joka toimitti toisen kappaleen poliisiasevarikolle. Suurin osa sodassa Neuvostoliitolle luovutetulla alueella olleista ja lääneissä sota-aikana kadonneista aseista oli saatu selvitettyä vuoteen 1947 mennessä. Asekanta alkoi yhtenäistyä, ja asehuolto parantua. (Tervämäki 2004, 21.)

Puolustusvoimilta lainattuja aseita alettiin palauttaa 40-luvun lopussa, ja palautuksia jatkui 50-luvulle asti. Suuri osa aseista oli lojunut varastossa käyttämättöminä. Osa aseista oli myös täysin soveltumatonta poliisikäyttöön, ja aseet olivat malliltaan sekalaisia. Poliisiasevarikolle oli myös alkanut jo kertyä omaa asevarastoa, eikä laina-aseita enää ollut tarve säilyttää varastoissa. Poliisiasevarikko vaihtoi puolustusvoimien kanssa poliisikäyttöön soveltumattomia pistooleita FN 10 pistooleihin, jotka olivat poliisikäyttöön souvia. (Tervämäki 2004, 21, 25.)

5.4 1960-luvulta nykypäivään

60-luvulla poliisiasevarikolla työskenteli 10 henkilöä. Kun korjauksen tarpeessa ollut ase lähetettiin poliisiasevarikolle korjausta varten, siellä huomioitiin kaikki lähettäjän ilmoittamat viat. Ase purettiin alkutekijöihinsä, tarkastettiin, puhdistettiin, korjattiin ja koeammuttiin. Vasta virheettömästi toimiva ase palautettiin lähettäjälle. (Tervämäki 2004, 28.)

FN 00 pistooliin ei saatu enää varaosia, joten niitä teetettiin Invalidien ammattioppilaitoksella. 60-luvun puolivälissä poliisiasevarikko vastaanotti 758 asetta, ja lähetti virkakäyttöön 590 asetta. 60-luvun loppupuolella asevarikolle saapui 584 asetta ja sieltä lähetettiin 454 asetta. (Tervämäki 2004, 28.)

Poliisiasevarikko lähetti aseiden ohella lääneille ja poliisilaitoksille myös tarvittavan määrän ampumatarvikkeita. Tarvittava määrä laskettiin ase- ja ampumatarvikeilmoituksista, vuosittain monistetusta ”Maan poliisivoima” -listasta ja poliisikalenterista. Poliisiasevarikko jakoi patruunoita kolmeen käyttötarkoitukseen: todellista virkakäyttöä, massa-ammuntoja ja harjoittelua varten. Patruunoiden määrät vaihtelivat

poliisipiireittäin suuresti: osa piireistä kulutti patruunoita yli tarpeen ja osa sen alle. Lisäpatruunoita poliisipiirit anoivat sisäasiainministeriöltä. (Tervämäki 2004, 28.)

70-luvun alkupuolella asekorjaus jäi poliisiasevarikolla yhden asemestarin varaan, kun aseseppä jäi eläkkeelle vuonna 1970 ja kanslisti vuonna 1972. Aseen korjausaika venyi 10-12 kuukauteen, ja koko tämän ajan kentällä toimiva poliisimies oli ilman virka-asetta, koska vara-aseita ei ollut jakaa. Myös takavarikkoaseiden kunnostus virka-aseiksi lopetettiin 70-luvun alkupuolella. Uusi aseseppä palkattiin 1975 ja kanslisti vasta vuonna 1978. (Tervämäki 2004, 30.)

Osa poliisien käytössä olleista aseista alkoi olla vanhentuneita. FN 00 pistooleja ei enää korjattu vaan ne romutettiin. Suomen poliisikoiranohjaajien virka-aseeksi tuli 70-luvulla Smith & Wesson-revolveri. Revolvereita hankittiin keskitetysti, mikä helpotti aseiden huoltoa. Kun koiranohjaaja sai revolverin käyttöönsä, palautti hän vanhan FN 10 pistoolinsa poliisiasevarikolle. Revolvereja alettiin jakaa myös moottoripyöräpoliiseille. 70-luvulla poliisiasevarikolle saapui yhteensä 2821 asetta, ja sieltä lähetettiin yhteensä 2685 asetta. (Tervämäki 2004, 31.)

Helsingissä järjestettiin ETYK-huippukokous heinä-elokuun vaihteessa 1975. Tällöin Smith & Wesson revolvereja jaettiin myös turvallisuus- ja erityistehtävissä työskenteleville poliisimiehille, kuten esimerkiksi Karhu-ryhmälle. Revolverien käyttöönotto vaikutti myös aseiden kantotapaan (asetta oli aiemmin pääsääntöisesti kannettu piilossa). Revolveri sopi huonosti taskuun, kantokotelo sopi huonosti puseron alle. Tällöin revolveria alettiin kantaa osittain näkyvillä, ja tapa levisi myös pistoolia kantavien poliisimiesten keskuuteen. (Tervämäki 2004, 31-32.)

80-luvulla poliisiasevarikolla työskenteli 8 henkilöä. Virka-aseina toimivat FN 10 pistooli ja Smith & Wesson revolveri. 80-luvun puolestavälistä eteenpäin poliisin virka-aseeksi valittiin Glock-pistooli, joka toimii edelleen poliisin virka-aseena. Vuosina 1983 ja 1985 poliisiasevarikolle saapui yhteensä 5190 asetta, ja sieltä lähetettiin yhteensä 3390 asetta. Vuonna 1988 poliisiasevarikolle saapui myös yhteensä 1475 valtiolle tuomittua, valtiolle luovutettua, tai muita valtiolle langenneita aseita. (Tervämäki 2004, 35.)

Poliisiasevarikolla pidettiin koko maan poliisin virka-aserekisteriä. Rekisteri koostui asekortistosta, virka-aseluettelosta ja tilanne kirjanpidosta. Jokaisesta aseesta laadittiin

asekortti, josta ilmeni aseiden haltijapiiri tai yksikkö, tyyppi ja merkki, valmistenumero, väljyys ja luovutuspäivämäärä, tehdyt korjaukset ja aseiden kintoluokka (ks. kuva 15). Tilannekirjanpidolla seurattiin eri asetyyppien jakautumista läänien ja poliisiyksiköiden kesken. (Tervamäki 2004, 35.)

Kuva 15: Asekortti Lahden poliisiasemalta. Kuva: Joonas Kalliomäki

1992 perustettiin Poliisiasevarikon ase- ja suojavälinepalvelut, jonka tukiyksikkönä poliisiasevarikko toimi. Entisten vuosien malliin sen tehtäviin kuului aseisiin, ampumatarvikkeisiin ja suojavälineisiin liittyvät tehtävät. Ase- ja suojavälinepalveluissa korjattiin vuosina 1992-1993 yhteensä 1239 asetta. Vuonna 1996 Poliisiasevarikko muuttui Poliisin tekniikkakeskukseksi. Vuosina 1996-1998 Poliisin tekniikkakeskuksen asekorjaamolla käsiteltiin yhteensä 9776 asetta. Pelkästään vuonna 1998 tekniikkakeskus käsitteli 5619 asetta. Käsiteltyjen aseiden suuri määrä selittyy 01.03.1998 voimaan tulleesta aselakiuudistuksesta (Tervamäki 2004, 36.) Vuonna 1998 voimaan astuneen ampuma-aselain (Ampuma-aselaki 1/1998) nojalla annetun ampuma-ase asetuksen (Ampuma-ase asetus 145/1998) mukaan valtiolle menetetyiksi tuomitut ja valtion omistukseen siirtyneet ampuma-aseet, aseiden osat, patruunat ja erityisen vaaralliset ammuksot on toimitettava poliisin tekniikkakeskukselle. (Ampuma-aseasetus 63§.)

Valtakunnallinen poliisin sähköinen virka-aserekisteri otettiin käyttöön vuonna 2001. Näin kaikki poliisin käytössä olevat virka-aseet saatiin rekisteröityä yhteen tietojärjestelmään. 2000-luvun alkupuolella poliisilla on ollut yhteensä noin 14500 asetta. (Tervamäki 2004, 38.)

Poliisin tekniikkakeskus oli vastuussa aseiden kilpailutuksesta ja jakamisesta toimintansa loppumiseen, vuoteen 2014 asti. Tämän jälkeen aseiden kilpailutus siirtyi väliaikaisesti Poliisihallitukselle, ja aseiden korjaus, huolto ja toimitukset siirtyivät asehallinnolle. Vuonna 2016 tekniikkakeskuksen tilalle perustettiin poliisin materiaalikeskus, jonka vastuualueelle kilpailutus, sopimukset ja aseiden hankinnat kuuluvat. Tekniikkakeskuksen tilat sijaitsivat Kouvolassa, ja samassa rakennuksessa toimii nykyään Materiaalikeskus. Asehallinto vastaa aseiden huolloista, korjauksista ja toimituksista. (Haastattelu 2019.)

6 POHDINTAA JA ARVIOINTIA

Kun aloin tutkia vanhoja asetuksia poliisin aseistuksesta, minua kummastutti suuresti ensimmäisessä asetuksessa (ks. luku 3.1) mainittu browning-mallinen revolveri. En ollut nimittäin koskaan aiemmin kuullut puhuttavan browning-mallisesta revolverista. Hain tähän vastausta useista eri lähteistä, mutta kyseistä asemallia ei löytynyt. Lopulta sain vastauksen asiaan, ja vastauksesta selvisi, että käsitteet olivat menneet sekaisin myös maahantuojalla. Browning-mallisen revolverin sijasta on tarkoitettu browning-mallista itselataavaa pistoolia.

Minua kummastutti myös se, että käyttämässäni lähdemateriaalissa oltiin todettu, että FN-pistooleita oltiin hankittu vasta 1920-luvun puolella, ja asetus oli peräisin vuodelta 1918. Seuraavassa asetuksessa vuodelta 1924 (ks. luku 3.1) puhutaan browning-mallisesta pistoolista. Mahdollisesti tuolloin on tarkoitettu pistoolia, joka on kaliiperiltaan 7,65 Browning, Browningin valmistamien aseiden sijasta. Esimerkiksi ensimmäinen itsenäisen Suomen aikana poliisin käyttöön tilattu pistoolimalli Walther Model 4 on kaliiperiltaan 7,65 Browning.

Poliisin historian alkuaikoina aseistukseen kuuluneiden taskupistoolien suuri määrä selittyy mahdollisesti sen aikaisesta lainsäädännöstä. 30-luvulla voimassa olleiden asetusten poliisin virkapuvusta ja aseistuksesta mukaan poliisin varustukseen kuuluvaa pistoolia kannettiin taskussa (Asetus poliisiviranomaisten virkapuvusta ja aseistuksesta, 374/1929 ja Asetus poliisiviranomaisten virkapuvusta ja aseistuksesta 203/1935). Taskupistooli soveltui tarkoitukseen pienen ja kompaktin kokonsa ansiosta. Tosin 1935 annettu asetus mahdollisti aseiden kantamisen myös vyöllä olevassa kotelossa. Aseen mallia ei ollut 30-luvulla asetuksissa erikseen yksilöity. Aseasioissa on tehty puolustusvoimien ja suojeluskuntien kanssa yhteistyötä, sillä lähes jokainen poliisin käytössä 30-50 luvulla ollut pistoolimalli on ollut myös sotilaskäytössä.

Sota-aikana poliisin henkilökohtainen virka-aseistus oli hyvin kirjavaa. Kaikki liikenevät aseet oli luovutettava sotaa varten puolustusvoimille, joten mahdollisesti virka-aseita on haalittu milloin mistäkin. Tuohon aikaan myös valtiolle takavarikoidut pistoolit, jotka oltiin todettu sopiviksi poliisikäyttöön, oli huollettu ja luovutettu poliiseille. Pistooleista oli ollut pulaa, jolloin pistooleja oltiin luovutettu poliiseille, vaikka ne oltaisiin aiemmin todettu soveltumattomiksi poliisikäyttöön.

FN 10- pistooli tuli poliisille virka-aseeksi 1925 ja se jatkoi virka-aseena paikoitellen jopa 2000-luvulle saakka. Poliisimiesten käytössä olleita taskupistoolimalleja vaihdettiin FN-pistooleihin 30-luvulta eteenpäin, sillä muut taskupistoolit oli 30-luvun alussa todettu tarkoitukseensa vähemmän sopiviksi. Todennäköisesti aseiden vaihtaminen on tapahtunut vasta kun aseita on lähetetty poliisiasevarikolle huollettaviksi tai korjattaviksi, sillä 36-38 tehdyistä tarkastusmatkoista selviää, että muita taskupistoolimalleja oli edelleen käytössä useita eri malleja. Varustusta oli yritetty yhtenäistää jo 30-luvun ajalta, mutta sota-aika sai aikaan sen, että pistooleista alkoi olla pulaa. Tämän takia asemäärä oli jälleen muuttunut sekavanlaiseksi.

Haastatteluiden perusteella FN-pistoolit, (erityisesti FN 10) olivat melko epäsuosittuja poliisimiesten keskuudessa. Ase oli vanhaa mallia (nimensä mukaisesti malli 1910), ja aseita oli ollut käytössä jo pitkään. Toinen haastateltavista kertoi hänellä olleen antipatioita aseesta armeijan ajalta, jossa se myös oli ollut palveluspistoolina. Toinen haastateltava kertoi haastattelussaan, että vielä 80-luvulla aseiden huolto ei myöskään oikein ollut vakiintunut, ja huollon puute teki FN:stä vielä huonomman aseensa mitä se todellisuudessa oli. Patruunat saattoivat pahimmillaan olla lippaissa paikallaan jopa toistakymmentä vuotta. Aseessa oli myös huonot tähtäimet, eikä mitään pimeätoimintoja (mitä ei tosin vielä ollut muutenkaan 80-luvun lopulla). Haastattelutulosten mukaan FN pistoolissa oli monia asioita, jotka olivat pielessä, ja toinen haastateltavista sanoikin aseensa olleen mielestään soveltumaton poliisikäyttöön.

Itse en ole koskaan ampunut tässä opinnäytetyössä esitellyillä FN-pistooleilla, mutta olen pitänyt FN 10 ja 10/22 pistooleita kädessä. Aseiden tähtäimet ovat melko erikoiset. Aseensa luistissa on ylhäällä ura, jonka päässä aseensa piipun suuaukon yläpuolella on pieni jyvä tähtäämistä varten. Aseella tähdätessä jyvää ei välttämättä edes erota sen pienuudesta johtuen, joten uskon aseella tähtäämisen olleen vaikeaa. Ase tuntui ergonomisesti hyvältä aseelta, tosin kahvavarmistin tuntui mielestäni oudolta. Kahvavarmistimesta ja sen toimivuudesta on erikseen pohdintaa jäljempänä.

Parabellum-pistoolia on yleisesti pidetty sotilasaseena, mutta niitä on ollut myös Suomen poliisin käytössä. Aseita ei oli säilytyksessä vielä 90-luvun puolella, mutta niitä ei 70-luvulle tultaessa enää käytetty kuin lähinnä kilpailuaseina. Harjoitusaseina Parabellumeita tosin käytettiin (ks. kuva 16). Tämä selittyy mahdollisesti Parabellum-pistoolin

suuresta koosta verrattuna muihin käytössä olleisiin pistoolimalleihin. Muita pistoolimalleja on todennäköisesti ollut helpompi kantaa piilotettuina, vaikka 1935 annettu sisäministeriön päätös mahdollistikin aseiden kantamisen kotelossa, virkavaatteiden ulkopuolella. Vuonna 1971 annetun sisäministeriön päätöksen mukaan asetta tuli jälleen kantaa piilossa, joko taskussa tai kainalokotelossa.

Kuva 16: Ampumaharjoittelua Turun poliisiasemalla. Huomaa kuvan keskellä lippalakkipäinen mies ampumassa Parabellum-pistoolilla. Kuva otettu välillä 1935-1950. Kuva: Poliisimuseo

Revolvereita alkoi tulla poliisin varustukseen erityistehtäviä varten ETYK-pääkokouksen aikaan vuonna 1975. Kun revolveri oli ollut pidetty virka-ase, koettiin se myös sopivaksi moottoripyöräpoliiseille. 80-luvulta 90-luvun alkuun revolvereita oli käytössä myös partiopoliiseilla, sillä revolveri oltiin koettu toimintavarmemmaksi, kuin itselataavat pistoolit. 80-luvun lopulla myös monet poliisimiehet ostivat itse oman virka-aseensa. Tämä johtui joko siitä, että poliisiorganisaatiolla ei ollut antaa virka-asetta, tai siitä että FN-pistoolit alkoivat olla vanhentunutta kalustoa, ja niiden huoltoon ei aina oltu kiinnitetty riittävästi huomiota.

Teemahaastatteluissa molemmat haastateltavat kertoivat, että heillä käytössä ollut revolveri on ollut 357. kaliiperinen, ja ainoa malli, joka kummassakin haastattelussa mainittiin, oli malli 36. Kuitenkin Smith & Wessonin kotisivuilla todetaan, että malli 36 on kaliiperiltaan .38 Special. Sain selvitettyä, että muita käytössä olleita malleja olivat myös Smith & Wessonin mallit 13 ja 686, joiden kaliiperi on .357 (mallia 13 on kahdessa kaliiperissa, 38. Special ja .357 Magnum). Malli 686 oli 80-luvulla käytössä mm. poliisin valmiusyksiköllä. Haastateltavat ovat tällöin mahdollisesti tarkoittaneet joko mallia 13 tai 686. Mallit 13 ja 36 ovat visuaalisesti melko samanlaisia, joten on mahdollista, että käytössä on ollut toisen mallin sijasta toinen.

Revolveriasia oli paikoitellen jopa tunteisiin menevää. Puoliautomaattipistoolia pidettiin häiriöherkkänä verrattuna revolveriin, jota taas pidettiin käyttövarmempana. Toinen haastateltavista kertoi, että kun Glock-pistooleja alkoi 80-luvun lopulla tulla poliisin virka-aseeksi, niin osa poliisimiehistä saattoi edelleen olla sitä mieltä, että henkilökohtaisena virka-aseenaan poliisimiehen tulee käyttää revolveria. Toinen haastateltava kertoi, että jotkut poliisimiehet olivat myös kokeneet varmistimien hankaloittavan aseiden käyttöä. Revolvereissa ei ollut varmistimia, toisin kuin pistoolimalleissa, mikä myös osaltaan vaikutti asetyypin suosioon.

Olen pohtinut, että miksi varmistimen käyttö oltiin koettu hankalaksi. Yksi mahdollinen selitys on se, että 1980-luvulle asti yleisenä pistoolimallina olleessa FN 10:ssä on omintuinen kahvavarmistin. Tämä tarkoittaa sitä, että aseiden kahvassa on pieni uloke, joka täytyy painaa sisään, että ase laukeaa. Tämä edellyttää melko kovaa puristusta kahvasta, jolloin esimerkiksi aseella ampuminen nopeasti ei välttämättä onnistu. Tämä on mahdollisesti johtanut väärinkäsitykseen, että myös muissa itselataavissa pistoolimalleissa on samanlainen varmistin, joka osaltaan mahdollisesti selittää joidenkin poliisimiesten vastahakoisuutta itselataavaan pistooliin.

Erilaisia virka-aseita on suosittu virkatehtävästä riippuen ainakin 1980-luvulta eteenpäin. Kenttätöiminnassa aseiden toimintavarmuus ja tehokkuus vaikuttaneet paljolti aseiden käyttöönottoon, kun taas tutkinnassa on ollut käytössä aseita, jotka ovat kompaktin kokonsa vuoksi helpommin kannettavissa piilotettuina. Tosin 1980-luvulla, kun poliisimiehet saivat ostaa oman virka-aseensa, myös henkilökohtaiset mieltymykset vaikuttivat. Tämä on johtunut luonnollisesti siitä, että ilman virkapukua kulkevilla poliisimiehillä ase ei saa näkyä ulospäin. Tosin vielä 1980-luvulla oli pääosin tapana, että itse ase ei saa näkyä kotelosta, vaan sitä tuli kantaa joko virkavaatetuksen alla, tai umpinaisessa kotelossa.

Asehuolto kehittyi myös 80-luvun lopulla. Aiemmin asehuolto ja sen laatu oli vaihdellut paljon asemien välillä, mutta 90-luvun puolivälissä aseenhoidosta ja huollosta alkoi tulla valtakunnallisempaa. Paikoitellen 90-luvulle asti myös asehuolto saattoi olla täysin yksittäisen poliisimiehen omalla vastuulla, eikä yhtenäisiä aseiden huolto-ohjeita ollut. Toisessa teemahaastattelussa kävi ilmi, että Glock-pistoolit olivat vaatineet vähemmän

huoltoa, kuin aiemmat käytössä olleet pistoolimallit. Tämä oli johtanut paikoitellen siihen, että jotkut luulivat Glock-pistoolin olevan huoltovapaa, mikä ei pidä paikkaansa.

Glock pistooli tuli poliisille virka-aseeksi 80-luvun puolivälissä. Ensimmäiset kaksi koe-kappaletta tulivat vuonna 1984 ja seuraava isompi erä tilattiin vuonna 1988. Glock-pistooli oli ollut aiempaan revolveriin verrattuna kestävämpi, yksinkertaisempi korjata ja halvempi hankkia. Myös poliisikokelaiden ampumatulokset olivat olleet parempia. Tästä syystä Glock-pistooleja tilattiin jälleen isompi erä vuonna 1991, ja varustuksen yhtenäistämisen yhteydessä 1990-luvun puolivälissä aiempia käytössä olleita pistoolimalleja korvattiin Glock-pistooleilla.

Haastatteluissa kävi ilmi, että myös asekotelot ovat parantuneet huomattavasti 80-lopun malleista. Aseen mukana oli tullut vielä 80-luvulla yksinkertainen nahkainen nepparikotelo, ja poliisimiehet olivat saattaneet tehdä koteloihin omia virityksiä. Samalla kun poliisimiehet olivat 90-luvun alussa alkaneet itse hankkia varustevöitä, osa poliisimiehistä oli investoinut myös omiin asekoteloihin, kun olivat kokeneet aseiden mukana tulleen kotelon huonoksi. Ainoa valtion puolesta tullut asekotelo oli ollut se, minkä oli saanut virka-aseen mukana. Toinen haastateltava kertoi käyttäneensä sotilasmallista asekoteloa varustevyön kanssa 90-luvun alussa, sillä se oli ollut hänen mielestään parempi. Turvakoteloita alkoi tulla poliisille vuonna 1997, ja nämä asekotelot tulivat jo valtiolta.

Nykyään poliisilla on henkilökohtaisina virka-aseinaan käytössä joko Walther P99Q tai Glock-pistooli. Walther valittiin uudeksi virka-aseeksi kilpailutuksen kautta, ja ase oli menestynyt testeissä parhaiten. Pääsyy Waltherin käyttöönottoon on ollut turvallisuus, sillä ase on mahdollista purkaa ampumatta tyhjälaukausta. Tätä ominaisuutta ei ole Glock-pistoolissa. Walther P99Q oli ollut myös edullisempi hankkia kuin Glock.

Itse olen ampunut henkilökohtaisista virka-aseista ainoastaan Glock 17:sta ja Walther P99Q:lla. Molemmat ovat mielestäni hyviä aseita ampua, mutta aseissa on hieman eroavaisuuksia. Walther on mielestäni ergonomisesti parempi käteen, mutta Glockissa on taas mielestäni parempi liipaisu. Waltherissa on yksi iso etu verrattuna Glockiin: Walther sopii molempikätisille. Aseen hallintamekanismit (kuten lippaan vapautinsalpa, ja luistin kiinnityssalpa) ovat sellaisia, että niitä voi käyttää kätisyydestä huolimatta sujuvasti ilman, että aseeseen tarvitsee tehdä rakenteellisia muutoksia. Molemmilla aseilla osuu

maalitauluun mielestäni hyvin, ja uskon että molemmilla saa aikaan samanlaisia tuloksia, jos harjoittelumäärät molemmilla aseilla ovat samat.

6.1 Arviointi

Tutkimuksessani sain haastateltavilta melko yhdenmukaisia vastauksia. Pieniä eroavaisuuksia vastauksissa oli, mutta tämä johtuu osittain siitä, että aseasioiden hoito on ollut paikoitellen asemakohtaista. Sain kuitenkin kattavasti tietoa aseasioista, sillä haastatteluvillani oli asiasta tietopohjaa heidän kouluttajataustansa vuoksi.

Haastatteluiden avulla sain kuitenkin kerättyä kattavasti tietoa erilaisista henkilökohtaisista virka-aseista, sekä myös aseiden huollosta ja kantamisesta. Haastatteluista saamani tulokset myös osaltaan tukivat ja osaltaan lisäsivät aiemmin saamaani tietoa kirjallisuudesta. Suoritin haastattelut henkilökohtaisesti, jolloin kykenin tarkentamaan kysymyksiäni tarvittaessa. Kykenin kasvotusten haastatellessa ilmaisemaan, mitä tarkalleen haluan haastattelun avulla selvittää.

Omasta mielestäni onnistuin tutkimuksessa hyvin. Tutkimuksen aikana löysin aiheesta paljon aiemmin laadittua tietoa, sekä onnistuin yhdistämään sitä eri lähdemateriaaleista. Tutkimuksen tavoite muuttui tutkimuksen aikana, mikä toi tutkimuksen tekoon omat haasteensa. Suurin haaste oli aineiston rajaaminen sen laajuuden vuoksi, ja jouduinkin rajaamaan monia osa-alueita tutkimuksesta pois.

Kaikkien aseiden käyttöönoton syitä en kyennyt tutkimuksessa selvittämään. Syitä aseiden käyttöönottoon on ollut monia, ja kaikkien aseiden käyttöönoton syiden pohtiminen ei ole mielestäni opinnäytetyön laajuudessa mahdollista. Omien mieltymysten vaikuttavuuteen olisin saanut lisää tuloksia mahdollisesti haastatteluiden isommalla määrällä. Tällöin olisin saanut suuremman tietomäärän kerättyä ajalta, kun virka-aseen sai itse osata.

LÄHTEET

Asehallinnon työntekijät 2019. Haastattelu 30.01.2019

Carl Walther GmbH. Walther P99Q tekniset tiedot. Luettavissa: <https://www.carl-walther.com/portals/police.html>. Luettu 19.01.2019

Glock Ges.m.b.H. Glock 17 tekniset tiedot. Luettavissa: <https://eu.glock.com/en/products/pistols/g17>. Luettu 29.01.2018

Glock Ges.m.b.H. Glock 19 tekniset tiedot. Luettavissa: <https://eu.glock.com/en/products/pistols/g19>. Luettu 29.01.2018

Glock Ges.m.b.H. Glock 26 tekniset tiedot. Luettavissa: <https://eu.glock.com/en/products/pistols/g26>. Luettu 29.01.2018

Hirsjärvi, Sinikka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 1997: Tutki ja kirjoita. 13-14. painos. Helsinki, Tammi.

Hyytinen, Timo 1987: Arma Fennica 2- Sotilasaseet. Jyväskylä, Arma Fennica Oy.

Lakee, Hannu 2019. Sähköposti 21.01.2019

McNab, Chris 2004: Suuri asekirja. Suom. Kai Kankaanpää. Jyväskylä, Gummerus.

Poliisimuseo, Verkkonäyttely: Pussihousuista haalareihin - poliisin virkapuku suomessa. Luettavissa: <http://poliisimuseo.virkapukuhistoria.fi/#virkapukuasetukset>. Luettu 23.11.2018

Rajala, Kari 2018. Ylikonstaapeli. Haastattelu 12.12.2018

Smith & Wesson Holding Corporation. S&W 36 tekniset tiedot. Luettavissa: <https://www.smith-wesson.com/firearms/archive-model-36>. Luettu 19.1.2018.

Smith & Wesson 686, Kuva, Luettavissa <https://www.impactguns.com/Revolvers/Smith-Wesson-686-Plus-Single-Double-357-Magnum-4-7-Black-Synthetic-S-022188641943-164194/>. Luettu 19.1.2018

Smith & Wesson Holding Corporation. S&W 686 tekniset tiedot. Luettavissa: <https://www.smith-wesson.com/firearms/model-686>. Luettu 19.1.2019

Syngelmä, Vesa 2018. Komisario. Haastattelu 06.11.2018.

Tervamäki, Kirsi 2004, Varusteita, välineitä ja kulkuneuvoja poliisille. Jyväskylä, Gummerus.

LIITTEET

Liite 1:

Haastattelurunko 1:

1. Kerro itsestäsi ja osaamisalueestasi?
2. mitä kaikkia virka-aseita on ollut käytössä, kun olet aloittanut virkaurasi?
3. mitä aseita itselläsi on ollut käytössä virkaurasi aikana?
4. miksi poliisimiehet hankkivat omia virka-aseitaan?
5. onko asehuolto kehittynyt virkaurasi aikana?
6. onko poliisin varustuksen yhtenäistyminen ollut mielestäsi hyvä vai huono asia?
7. miten näet virka-ase asiat nykypäivänä verrattuna siihen, mitä se oli aloittaessasi virkaurasi.

Liite 2

Haastattelurunko 2:

1. Kerro itsestäsi ja osaamisalueestasi.
2. Asehankinnan toiminta 2000-luvulla. Tekniikkakeskus oli tästä vastuussa lopettamiseensa 2014 asti. Onko materiaalikeskus jatkanut tästä?
3. Onko toiminta muuttunut jotenkin tekniikkakeskuksen lopettamisen jälkeen?
4. Tekniikkakeskus lopetettiin 2014 ja Materiaalikeskus perustettiin 2016. Miten asehankinta toimi näiden kahden vuoden aikana?
5. Miksi Walther valittiin uudeksi henkilökohtaiseksi virka-aseeksi 2012?
6. Onko materiaalikeskuksella oma puolensa virka-aseiden osalta, vai hoitaako asehallinto sen puolen?
7. Yleisellä tasolla mitkä asiat vaikuttavat, kun ollaan valittu virka-aseita?
8. Mitä revolverimallia oli eniten käytössä?
9. Tekniikkakeskuksen lopettamisen jälkeen, onko tullut esille joitakin asioita, jotka olisivat vaikuttaneet asehallinnon toimintaan?